

Lekarze białostoccy

w okresach: międzywojennym i powojennym

Irena Białówna (1900 – 1982)

Urodziła się 3 listopada 1900 roku w rodzinie inteligentnej w Carycynie (obecnie Wołgograd). Ojciec, Józef Biały był inżynierem kolejnictwa, a matka Kazimiera z Kobylskich pracowała jako nauczycielka. Do Rosji rodzice Ireny wyjechali w poszukiwaniu pracy. W domu państwa Białych i ich pięciorga dzieci kultywowano tradycje polskie. Matka Ireny angażowała się w działalność społeczną. Wiadomo, że przewodniczyła Komitetowi Pomocy Uchodźcom z Polski.

Irena Białówna maturę uzyskała w Jelcu (ówczesna gubernia orłowska) w 1918 roku. Po ukończeniu szkoły średniej, przez półtora roku pracowała jako przedszkolanka. W 1920 r. wstąpiła na Wydział Lekarski Uniwersytetu w Woroneżu. Do Polski wróciła z rodziną w sierpniu roku 1921 i zamieszkała w Warszawie. Studia kontynuowała na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Warszawskiego. Już w okresie nauki skupiła swoje zainteresowania na pediatrii. Będąc na IV roku, prowadziła studenckie koło pediatryczne w klinice, kierowanej przez prof. Mieczysława Michałowicza. Dyplom doktora wszech nauk lekarskich uzyskała 20 czerwca 1927 roku. Nie skorzystała z propozycji pracy na uczelni, ponieważ postanowiła zamieszkać w Białymstoku. Przez pierwsze trzy lata po studiach była wolontariuszką w Szpitalu Miejskim św. Rocha. Pracowała również w innych ośrodkach pediatrycznych, które w zasadzie zorganizowała od podstaw. Interesowała się problemami dzieci, mającymi trudne warunki bytowe. Jako lekarz zatrudniony w szkołach podstawowych, współorganizowała letnie kolonie dla dzieci z rodzin biednych i patologicznych.

Od 1 stycznia 1939 roku pracowała jako lekarz pediatra w Ubezpieczalni Społecznej w Białymstoku.

W czasie kampanii wrześniowej opiekowała się punktami opatrunkowymi PCK dla rannych mieszkańców i żołnierzy. W latach 1941 – 1942 była ordynatorem Oddziału Dziecięcego w Szpitalu przy ul. Fabrycznej, a następnie przy ul. Warszawskiej 15. W tym czasie zaczęła też działać w ruchu oporu Związku Walki Zbrojnej – Armii Krajowej, przyjmując pseudonim „Bronka”. Była szefem Wojсковей Służby Kobiet (WSK) w Sztapie Obwodu AK m. Białystok.

Za działalność konspiracyjną, 12 marca 1942 roku podporucznik Białówna została aresztowana przez gestapo. Po pięciomiesięcznym pobycie w piwnicach białostockiego gestapo, przewieziono ją do miejscowego więzienia. Tu obok innych osadzonych lekarzy włączyła się do udzielania pomocy medycznej współwięźniom. Udało się jej opanować epidemię tyfusu plamistego, na który zresztą sama zachorowała. Z białostockiego więzienia przewieziono ją do krakowskiego, a następnie do obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu-Brzezince. W następnych latach przebywała kolejno w obozach w Ravensbrück, Gross-Rosen i Neubrandenburgu. Otrzymała status więźniarki politycznej o numerze 43117. W miarę możliwości pomagała współwięźniom, a zwłaszcza matkom z małymi dziećmi. Zawsze starała się być wśród chorych. Kilka epizodów z życia obozowego opublikowała w „Przeglądzie Lekarskim” w roku 1983.

Po wyzwoleniu obozu przez aliantów, została ewakuowana przez Szwedzki Czerwony Krzyż do Szwecji. We wrześniu

1945 roku wróciła do Białegostoku i już 15 października tego roku podjęła pracę w charakterze wizytatora higieny szkolnej Okręgu Szkolnego Białostockiego i lekarza pediatry w Ubezpieczalni Społecznej.

Od 1 stycznia 1946 roku podjęła obowiązki referenta do spraw matki i dziecka w Wydziale Zdrowia Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku, a 3 kwietnia 1946 roku powołano ją na stanowisko dyrektora w Centralnej Wojewódzkiej Poradni Matki i Dziecka oraz Specjalistycznego Zespołu Opieki Zdrowotnej nad Matką, Dzieckiem i Młodzieżą. Funkcję tę sprawowała do roku 1973.

W 1953 roku uzyskała specjalizację II stopnia w zakresie pediatrii, a pięć lat później w zakresie organizacji ochrony

zdrowia. W latach 1952 – 1953 była ordynatorem oddziału dziecięcego Wojewódzkiego Szpitala im. J. Śniadeckiego w Białymstoku. Na jego bazie zorganizowano Katedrę i Klinikę Chorób Dzieci AMB, której kierownictwo powierzono dr. Andrzejowi Kańskiemu. W klinice tej dr

oraz w Bułgarii (1960 r.). Jej działalność zawodowa i społeczna przyczyniła się do znacznego spadku umieralności niemowląt w Białymstoku.

Gdy w latach 1957 – 1961 została posłem na Sejm PRL, zrezygnowała z pracy w Klinice Chorób Dzieci. W sejmie dzia-

Po odejściu na emeryturę w kwietniu 1972 roku jeszcze przez trzy lata pracowała w niepełnym wymiarze godzin w Specjalistycznym Zespole Opieki Zdrowotnej.

Doktor Irena Białówna była znakomitą klinicystą, dydaktykiem i lekarzem, pediatrą o społecznikowskim zacięciu.

W okresie międzywojennym za pracę wyróżniona została Brązowym Medalem za Długoletnią Służbę (1938 r.). Władze PRL-u uhonorowały ją licznymi dyplomami i orderami, m.in. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski oraz Krzyżem Walecznych z Mieczami. Wpisana została do „Księgi Zasłużonych dla m. Białegostoku w XXX-lecie PRL”.

Zmarła 7 lutego 1982 roku. Została pochowana w grobie rodzinnym na cmentarzu farnym w Białymstoku. Słowa pożegnania nad grobem wygłosił ówczesny kierownik Kliniki Chorób Zakaźnych Dzieci AMB, doc. Franciszek Taraszkiewicz.

Rada Miejska Białegostoku, w uznaniu zasług dr Ireny Białówny, 20 grudnia 1990 roku, nadała jednej z ulic w centrum miasta jej imię. W ten symboliczny sposób dr Białówna wpisała się na trwałe w dzieje medycyny, pediatrii polskiej i społeczeństwa Białostockizny.

Mieczysław Sopek

Dr n. med., były wieloletni pracownik Zakładu Anatomii Prawidłowej Człowieka UMB.

Magdalena Szkudlarek

Dr n. med., adiunkt Zakładu Anatomii Prawidłowej Człowieka UMB.

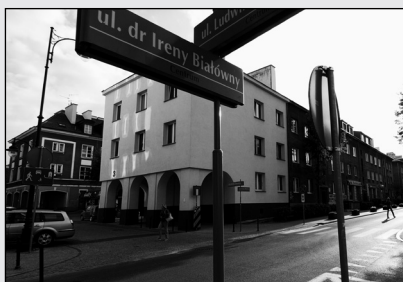
Grób lekarki na Cmentarzu Farnym w Białymstoku.

Irena Białówna pracowała na stanowisku adiunkta. Była organizatorką miesięcznych szkoleń w zakresie pediatrii. Dzięki jej wysiłkom powstał Państwowy Dom dla Małych Dzieci, a także Ośrodek Szkoleniowy Społecznej Pediatrii i Położnictwa (dla lekarzy i pielęgniarek), zwany „domkiem szwedzkim”. Był to dar szwedzkiego towarzystwa pomocy dzieciom.

Aby sprostać postępowi światowej pediatrii, dr Białówna uczestniczyła w kursach dokształcających we Francji (1956 r.)

łała w Komisji Zdrowia oraz Komisji do Spraw Socjalnych i Polityki Społecznej. Bardzo angażowała się także w prace dotyczące problematyki opieki nad dzieckiem. Pełniła funkcje członkowskie w Międzynarodowym Towarzystwie Pediatrycznym, Radzie Naukowej przy Ministrze Zdrowia i Opieki Społecznej, Radzie Naukowej Instytutu Matki i Dziecka. Była organizatorką i pierwszym prezesem Białostockiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Pediatrycznego.

Pamięć o Irenie Białówniej w Białymstoku

Ul. Białówny to jedna z najważniejszych ulic w Białymstoku.

"Domek Szwedzki" przy ul. Wołodyjowskiego - dziś jest tu administracja USK.

Dom dziecka nr 2 nazwany jest imieniem lekarki.